

Etissimè complebitur in die iudicii, cùm liberabimur à peccatis, & à pœnis omnibus peccatorum, & à periculo deinceps peccandi.

PSALMUS CXXX.

Titulus, & argumentum: *Canticum graduum.*

David palàm enuntiat humilitatis suæ virtutem, non ut se jactet, sed ut ostendat, se, licet robore, potestate, sapientiâ, & opibus omnibus hominibus sui temporis in Palæstinâ excelleret, tamen non in suis viribus fiduciam unquam posuisse, & ideo debere omnes alios, ad ipsius exemplum, in solo Deo sperare, ut ait v. 5. Psalmus est ex gradualibus unus, quia docet, in quo humilitas vera consistat, & nulla est via securior ad ascendendum humilitate, dicente Domino: omnis, qui se humiliat, exaltabitur.

v. 1. Domine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei.

Securus Propheta, quòd vera dicturus esset, Deum ipsam alloquitur, quem nemo fallere potest. Dicit autem co-

ram

ram Deo,
fuisse ob
sive signa
ur. Mul
trinfecus
& superci
proximos
erat humi
lis præfe
v. 2.
que in mi
Dixit
rum; nu
& oper
facere, v
jora, & r
imò aliqu
perant vi
cendunt
factis: D
tus ait, ab
v. 3.
exaltavi an
v. 4. S
sunt: ito res
Non ce
qui corda

ram Deo, se vitio superbiæ nunquam fuisse obnoxium, sive cor internum, sive signa oculorum externa considerentur. Multi superbi in corde suo, extrinsecus humilitatem simulant. Multi & supercilio elato, & corde tumido proximos suos contemnunt. David uti erat humilis corde, sic humilitatem oculis præferebat.

v. 2. Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me.

Dixit de superbiâ cordis, & oculorum; nunc addit de superbiâ verborum, & operum. Aliqui jactant, se posse facere, vel fecisse, vel esse facturos majora, & mirabilia, quàm revera possint; imò aliqui præsumunt aggredi, quæ superant vires; primi ambulat, sive ascendunt super se verbis, secundi etiam factis: David in verâ humilitate fundatus ait, ab utroque se abstinuisse.

v. 3. Si non humiliter sentiebam, sed exaltavi animam meam.

v. 4. Sicut ab lactatus est super matre sua: ita retributio in anima mea.

Non contentus Propheta, ipsi Deo, qui corda scrutatur, dixisse, se ab omni

superbiâ semper abhorruisse, idipsum confirmat juramento execratorio, ut tantò major fides ipsius verbis ab omnibus habeatur. Dicit igitur: *Si non humiliter sentiebam de me ipso, sed exaltavi animam meam;* sicut infans recens ab lactatus manet in sinu, vel super genua matris suæ, mœstus, & plorans, quia privatus est dulcedine lactis, quæ pro illo tempore summæ deliciæ ipsius erant: sic anima mea privetur dulcedine consolationis Divinæ, quæ meæ potissimæ, ac solæ deliciæ sunt. Quantum sit hoc supplicium, quod sibi Propheta sanctissimus imprecatur, soli intelligunt, qui eodem spiritu repleti gustaverunt, quàm dulcis sit Deus.

v. 5. Speret Israel in Domino, ex hoc nunc, & usque in sæculum.

Ex hâc Psalmi conclusione intelligi potest, quò tendat illa humilitatis prædicatio: non enim vir verè humilis propositum habuit se laudandi, sed hortandi populum suum ad spem omnem in solo Deo collocandam. *Speret Israel &c.* Si ego Rex, & Propheta, non me efferre audeo propter potentiam, & sapientiam,

entiam, n
sed omnes
eam habe
meus Israe
non se exi
sit; neque
speret in D
aut eras,

P

Titulus
I grad

Psalm

cum, ead
mini in lo
compositum
concedendu

lomon ceci

Paralip,

ac præcipue

ad literam p

Davidis edifi

tionem ad D

in libro Dav

Domini, &

sones amia D

entiam, neque de me ipse præsumo, sed omnem spem meam in Deo collocatam habeo; certè par est, ut populus meus Israel, qui etiam populus Dei est, non se existimet aliquid esse, cùm nihil sit; neque in viribus suis confidat, sed speret in Domino, & non hodie solùm, aut cras, sed omni tempore speret.

PSALMUS CXXXI.

Titulus, & argumentum: *Canticum graduum.*

Psalmum hunc vel Salomon composuit, cùm, ædificato templo, intulit Arcam Domini in locum ei præparatum; vel certè compositum à Davide, sibi que datum ad concinendum post templi ædificationem Salomon cecinit: id patet ex fine C. 6. L. 2. Paralip., tum ex totâ serie hujus Psalmi, ac præcipuè ex v. 10. Continet Psalmus ad literam primò ardentissimum desiderium Davidis ædificandi templum; Secundò petitionem ad Deum, ut stabiliatur Regnum, in domo David, ut sanctificentur ministri Domini, & alia id genus, juxta promissiones antea Davidi à Deo factas. Nume-

ratur hic Psalmus inter graduales . tum
quia cani debebat à populo redeunte à capti-
vitate, ut excitaretur ad imitandum desi-
derium Davidis, & diligentiam Salomonis
in templo reedificando; tum ut admoneatur
spiritualis peregrinus, quanto fervore fla-
grave debeat, in ædificando spirituali tem-
plo tum in corde suo, tum in Cælesti Je-
rusalem.

¶ 1. Memento Domine David, &
omnis mansuetudinis ejus.

Orat Salomon per merita patris sui.
Vult Deus sæpe orari per merita homi-
num justorum, & sic multa concedere,
quæ alioqui minimè concessisset. Me-
minit Salomon solius mansuetudinis,
tum quia hæc virtus in Davide potissi-
mum eluxit, tum quia singulariter Deo
placet, & facit hominem similem Deo.
Illud, *memento*, non arguit oblivionem
in Deo; sed significat Deum, si non mi-
seretur filiorum viri justi, ita se gerere,
quasi oblitus esset, quid apud se vir ille
justus meruerit.

¶ 2. Sicut juravit Domino, votum
vovit Deo Jacob.

¶ 3. Si

¶ 3.
mea,
¶ 4.
& palpebr
¶ 5.
me inven
lum Deo
Exp
vid, q
corde,
beret d
non ha
scilicet.
Votum
L. 2. R
ducitur
non int
liviscar
devo &c
lectum,
loco ter
quiescat
mirum
vigilem
cum, E
positum
ut que

¶ 3. *Si introiero in tabernaculum domus meae, si ascendero in lectum strati mei.*

¶ 4. *Si dederò somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem.*

¶ 5. *Et requiem temporibus meis, donec inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Jacob.*

Exponit effectum mansuetudinis David, qui cum mitis erat, & humilis corde, indignum putabat, ut ipse haberet domum, & lectum, & Arca Dei non haberet sedem stabilem, templum scilicet, in quo honorificè permaneret. Votum, cujus hie fit mentio, colligitur L. 2. Reg. C. 7. Porrò à ¶ 3. David inducitur loquens, & sensus est: juro, me non intraturum domum meam, ita ut obliviscar domûs Dei ædificandæ: *Si ascendero &c.* h. e. juro, me non ascensurum in *lectum strati mei*, ita ut non cogitem de loco templi, ubi propriè Arca Domini requiescat: *Si dederò &c.*, juro, me non dormiturum, nec dormitaturum, ita ut non vigilem circa templum Domini erigendum. *Et requiem &c.* juro, me non compositurum caput ad quiescendum, ita ut quiescam à sollicitudine Domûs Do-

mini

mini præparandæ. Quod juramentum, seu votum David fidelissimè implevit. *Vide* 1. Paralip. C. 29. à v. 2.

v. 6. *Ecce audivimus eam in Epbrata, invenimus eam in campis Silvæ.*

Adfert rationem, cur David optaverit templum Domino ædificare, quia Arca Domini sedem propriam, ac stabilem non habebat. Porrò cum ea, quæ hic referuntur, ante Davidem natum contigerunt, David, vel Salomon hic non loquuntur in suâ personâ, sed in personâ populi. *Ecce audivimus* à majoribus nostris, Arcam aliquando fuisse in Silo, in terrâ Ephraim; & rursus postea *invenimus*, & vidimus eam *in campis silvæ*; non enim deerant senes, qui ejus rei meminisse poterant. *Vide* 1. Reg. C. 4. & 6.

v. 7. *Introibimus in tabernaculum ejus, adorabimus in loco, ubi steterunt pedes ejus.*

Exposito voto, & desiderio patris sui Davidis, reducturus Salomon Arcam in templum à se ædificatum, ait: *Introibimus* &c. hætenus Dominus quasi hospes fuit in variis locis; sed nunc ha-

bebit

bebit stab
troibimus
tam in r
verfi ad
bellum, r
eius. Sar
bernaculi
esset qu
& sup
quasi se
duobus

v. 8
u, &

Int
templu
loquens
enim eu
sed ut p
menti,
ge Dom
hospes h
tuam pr
& scabel
Arca, in
nibus, q
honorat

bebit stabilem domum, & ideo nos *introibimus in tabernaculum ejus* jam erectum in monte Sion, & *adorabimus* conversi ad Arcam sanctam, quæ est scabellum, *abi steterunt*, ac stare solent *pedes ejus*. Sanctuarium in interiore parte tabernaculi sic constructum erat, ut Arca esset quasi scabellum pedum Domini, & super Arcam esset propitiatorium, quasi sedes Domini, quæ tenebatur à duobus Cherubim.

• *v. 8. Surge Domine in requiem tuam, tu, & Arca sanctificationis tuæ.*

Introducturus Salomon Arcam in templum, poëtico more eum invitat, alloquens Dominum, non ut est in se, sic enim eum Cæli Cælorum non capiunt; sed ut peculiari modo erat in Arca testamenti, quia ex illâ responsa dabat. *Surge Domine* de loco, ubi hætenus quasi hospes habitasti, & ingredi in domum tuam propriam, tu cum throno tuo, & scabello pedum tuorum, quod est Arca, in quâ, & per quam tu ab omnibus, qui illam sciunt, sanctificaris, & honoraris.

v. 9. Sa-

mentum
implevit.

Ephrata,

d opta-

, quia

ac sta-

im ea,

em na-

lomon

sed in

à ma-

fuisse

ursum

m in

enes,

Vide

ulum

runt

atris

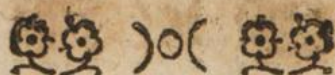
cam

In-

quasi

c ha-

it

v. 9. Sacerdotes tui induantur justitiam, & Sancti tui exultent.

Introducâ jam Arcâ in templum, orat Salomon primò pro Sacerdotibus, deinde pro Rege, sive pro se: nam ab his dependet salus totius populi: Sacerdotes enim regunt populum in spiritualibus, & Reges in temporalibus. Pro Sacerdotibus duo petit, ut non solùm justii sint intus in corde, & animo, sed etiam exteriùs, ut in verbis, & operibus nihil turpe appareat, sed justitia: deinde ut iidem Sacerdotes, qui Sancti tui propriè sunt, seu tibi ad ministrandum dedicati, exultent alacriter laudando te, & sic bene fungantur munere suo. Væ nobis miseris, qui ministerium Altissimi sortiti, tam procul absumus à fervore, quem Salomon in umbraticis Sacerdotibus exigebat.

v. 10. Propter David servum tuum, non avertas faciem Christi tui.

Orat nunc Salomon pro Rege, seu pro se, & ut faciliùs impetret, adducit merita Patris sui David. Propter fidele obsequium, quod tibi præstitit pater meus, dum vixit, non facias, ut ego,
qui

qui patris
gem popu
rectâ pr
ere facie
v. 11
tam, &
vultis te
Incip
Deo Da
ciliùs im
rem per
certiores
mento,
irritum
Regno
v. 1
mentum
que doce
v. 5
sedebunt
Jura
nitentiâ,
nempe de
fms; sed
dionata:
Seculum,
tint se/ta

qui patris mei loco unctus sum in Regem populi tui, confusus recedam à te, rejectâ prece meâ, & sic facias me avertere faciem meam à te.

v. 11. Juravit Dominus David veritatem, & non frustrabitur eam: de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.

Incipit referre promissiones factas à Deo Davidi patri suo, ut, iis narratis, facilius impetret, quod petit. *Juravit &c.*; rem per se veram ex Dei promissione, certiolem & firmiorem reddidit juramento, & hoc juramentum non faciet irritum; scilicet dabo tibi successorem in Regno filium tuum.

v. 12. Si custodierint filii tui testamentum meum, & testimonia mea hæc, quæ docebo eos.

v. 13. Et filii eorum usque in sæculum sedebunt super sedem tuam.

Juramentum, & promissio finè pœnitentiâ, seu non irritanda est de uno filio, nempe de Christo, cujus Regni non erit finis; sed de aliis filiis promissio est conditionata: *Si filii tui & filii eorum usque in Sæculum*, h. e. perseveranter custodierint *testamentum*, seu fœdus Domini de

non

non habendis Diis alienis, & præcepta
mea servaverint, *sedebunt super sedem
tuam*, sin minùs, ùt factum est, pro-
jicientur.

v. 14. *Quoniam elegit Dominus Sion,
elegit eam in habitationem sibi.*

v. 15. *Hæc requies mea in sæculum sæ-
culi, hic habitabo, quoniam elegi eam.*

Possent hæc aliquo modo intelligi de
urbe Sion terrenâ, ùt figura erat Eccle-
siæ Christi: elegit enim Deus urbem il-
lam pro tempore, ut esset urbs Regia,
& Sacerdotalis, ita ut ibi esset thronus
regius, & templum Domini. Sed ta-
men quia brevi diruenda erat, & ever-
tenda, Regnum ex eâ tollendum, tem-
plum incendendum, dicendum est, hæc
pertinere ad Ecclesiam Christi, & ipsa est
Jerusalem, & Sion. Dominus juravit
Davidi, se positurum, & stabiliturum fi-
lium ejus Christum super sedem ejus,
quæ est *Sion*, seu Ecclesia, quia elegit
eam in habitationem suam perpetuam,
& de eâ dixit: non deseram unquam
hanc Ecclesiam, sed in eâ perpetuò re-
quiescam, quia transferam eam ad per-
fectam beatitudinem in Cælis, & ibi ha-
bitabo

abitabo in
terno de
requiescer
nos requi
celiæ per
jungetur
v. 16.
cam, pau
Hic
civitati D
quæ utcu
urbi, ùt f
priè, &
igitur pr
poraliun
Scripturæ
ut etiam
destitutæ
Sed hæc
ficat cop
& Sacram
Ecclesiæ,
res spiritua
v. 17.
& Justit e
Alteru
quod Sac

bitabo in eâ, quoniam firmissimo, & æterno decreto elegi eam. Dicitur Deus requiescere, ut ait S. Aug., quando facit nos requiescere; quod fiet, si pars Ecclesiæ peregrinans in terris tandem adjungetur triumphanti in Cælis.

✠. 16. *Viduam ejus benedicens benedicam, pauperes ejus saturabo panibus.*

Hic ✠. cum sequentibus, promittit civitati David, quæ est Sion, multa bona, quæ utcunque applicari possunt terrenæ urbi, ut figura erat Ecclesiæ, cui illa propriè, & perfectè conveniunt. Primò igitur promittit abundantiam rerum temporalium tantam (benedictio Dei in S. Scripturâ abundantiam significare solet) ut etiam viduæ, quæ solent esse maximè destitutæ, & alii pauperes satiari possint. Sed hæc abundantia in sensu altiori significat copiam cibi spiritualis, verbi Dei, & Sacramentorum, quibus abundant filii Ecclesiæ, ii præsertim, qui sunt pauperes spiritu.

✠. 17. *Sacerdotes ejus induam salutari, & sancti ejus exultatione exultabunt.*

Alterum bonum sanctæ Civitatis erit, quòd Sacerdotes ejus sanctitate, & justitia

tiâ conspicui erunt, ut petierat Salomon
 v. 9. Faciam, ut Sacerdotes ejus induantur justitiâ, quæ est salus animæ, sicut morbus animæ est iniquitas. *Et Sancti*, seu Sacerdotes ejus cum alacritate Deum laudabunt.

v. 18. *Illuc producam cornu David, paravi lucernam Christo meo.*

Tertium bonum, & quidem maximum sanctæ Sion erit, quod ibi orietur Regnum David. *Illuc*, græcè, hebraicè *ibi*. Per *Cornu* metaphoricè intelligitur potestas, & excellentia Regia: ut enim cornu est durissimum, & elevatum; ita Regia dignitas est potens, & supereminens. Per *Cornu David* ad literam intellige Regnum Messiae, quod erat inchoandum in Sion, & indè per totum Mundum propagandum. Unde hic v. intelligi non potest de Salomone, & Regno ejus, qui id temporis regnabat, & florebat; hic autem de futuro dicitur, *Illuc producam*, seu faciam oriri, & quasi germinare cornu David: quasi apertè prædiceret everfionem Regni temporalis, quod tunc vigebat, & suscitandum postea in eâdem urbe Regnum æternum Messiae.

Illud,

Jud, Par
 pliciter inte
 nam potest
 am David
 lucernam,
 filius pater
 L. 3. Reg.
 erit: illic
 Davidi,
 h. e. filiu
 siam: un
 ventris tu
 nales Ju
 explicat
 Secundò
 Joannes
 C. 5. v. 3
 las: cum
 opibus,
 à Judæis
 temporal
 cessisset Jo
 tate, & vi
 in se cony
 gino loco
 cornu De
 Messiae,

Illud, *Paravi lucernam Christo meo*, dupliciter intelligi potest: primò per *lucernam* potest intelligi Messias, & per *Christum David*: Scriptura enim passim vocat *lucernam*, filium, sive posteros, nam in filiis parentes vivunt, & lucent: vide L. 3. Reg. C. 11. & 15.; & tunc sensus erit: *illic producam cornu David*, quia Davidi, Christo meo *paravi lucernam*, h. e. filium, successorémque ejus Messiam: unde ne illud *ψ. 11.*, *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam*, carnales Judæi intelligerent de Salomone, explicatur hoc loco de Messia futuro. Secundò per *lucernam* potest intelligi S. Joannes Præcursor Domini, vide Joan. C. 5. *ψ. 35.*; & per *Christum* ipse Messias: cùm enim hic venturus erat sinè opibus, & comitatu regio, non facilè à Judæis expectantibus Messiam, Regem temporalem, agnosci potuisset, nisi præcessisset Joannes, qui singulari suâ sanctitate, & vitæ austeritate omnium oculos in se converteret instar lucernæ in caliginoso loco. Dicit igitur: *illic producam cornu David*, h. e. Regnum æternum Messiaë, & jam *præparavi lucernam*, h. e.

Præcurforem, qui erat quasi lucerna,
Christo meo, h. e. Messiaë.

*Ps. 19. Inimicos ejus induam confusio-
ne, super ipsum autem effloreat sanctifica-
tio mea.*

Prædicat de futuris Christi inimicis:
eos implebo ignominia maximâ. Paulò
post Christi mortem Romani Judæorum
civitatem everterunt; ipsos magnâ stra-
ge affecerunt, & eorum, qui supererant,
alios vilissimo pretio vendiderunt, alios
in publicis ludis bestiis objecerunt: &
ab illo tempore gens Judæorum ubique
servit, ubique contemnitur: sed in die
novissimo non solùm Judæi, sed & Pa-
gani, Hæretici, & omnes falsi fratres,
qui Christo in membris ejus inimici fue-
runt, induentur confusione. Christus
autem cum omnibus membris suis in-
duetur gloria: nam sanctificatio, seu
gratia, quæ in hoc Mundo erat quasi se-
men in terrâ absconditum, vertetur in
gloriam, & emittet flores incredibilis
pulchritudinis.

ps
Titulus
grad
Compe
deis coner
vitate, &
perunt su
mate, q
Regnum
venit etia
viget conc
finum lo
finitâ pe
nati in
omnia in
p. 1.
tundum l
Vox
perunt
nem per
in concor
bitantium
est, quod
& melius
cunditas
i sunt e

PSALMUS CXXXII.

Titulus, & argumentum: *Canticum graduum.*

Compositus videtur Psalmus, ut à Judæis caneretur, dum, post reditum à captivitate, & reædificatâ urbe, ac templo, cæperunt simul pacificè habitare, remoto schismate, quod erat ante captivitatem inter Regnum Israel, & Regnum Juda. Convenit etiam multitudini, E.g. Cænobiis, ubi viget concordia, & communio. Sed potissimum locum habet in Cælesti patriâ, ubi, finitâ peregrinatione, omnes sunt consummati in unum, Joan. 17., & ubi Deus est omnia in omnibus, 1. Cor. 15.

ψ. 1. Ecce quàm bonum, & quàm jucundum habitare fratres in unum.

Vox est eorum, qui jam experiri cæperunt utilitatem, & gustare dulcedinem perfectæ charitatis; quæ duo bona in concordia, & pace fratrum simul habitantium conjunguntur. Utilitas in eo est, quòd virtus unita sit major, fortior, & meliùs, ac faciliùs, conservatur: jucunditas in eo, quòd per charitatem multi sint cor unum, & anima una; unde

quilibet gaudet de bono aliorum non
minùs, quàm de suo.

¶ 2. *Sicut unguentum in capite, quod
descendit in barbam, barbam Aaron.*

¶ 3. *Quod descendit in oram vesti-
menti ejus: sicut ros Hermon, qui descendit
in montem Sion.*

Jucunditatem habitantium in unum
comparat unguento pretioso, & non
cuicunque unguento, sed illi, quod des-
cendit in barbam Aaronis, seu quo un-
gebatur caput summi Pontificis in con-
secratione, quod erat odoris suavissimi,
Exod. 30. Per *oram* vestis intellige sum-
mitatem ejus, ut patet ex hebraico, &
græco. Sensus est: sicut unguentum
non communicatur à capite aut barbæ
abscissæ, aut vesti in arcâ sepositæ, sed
iis velut partibus corpori unitis, & ap-
plicatis: Sic nisi fratres habitent in unum,
h. e. charitate conjuncti, dona cælestia
à capite Christo defluentia non descen-
derent in barbam, h. e. in Prælatos, ne-
que à barbâ in vestimenta, h. e. in reli-
quum populum.

Deinde utilitatem habitantium in
unum comparat rori; neque enim mon-

tes

es ex rore
percipiunt.
us Hermon
scendat in
exponunt
arminus P
tem Herm
simum, a
abundant
in plurali
& aridior
nisse, ex r
rem in r
quo abur
nicaret;
similis ex
videatur.
enim frat
res, seu ex
Cælestis
alissimus,
voda ait Jo
ijus omnes
vitem Ch
gram, &
le habet, se

tes ex rore jucunditatem, sed utilitatem percipiunt. Quomodo autem ros montis Hermon, qui longè distat à Sion, descendat in montem Sion, variis modis exponunt Interpretes. Putat Em. Belarminus Prophetam considerâsse, montem Hermon esse altissimum, & amplissimum, atque in eo magnam esse roris abundantiam: montes (Hebræus legit in plurali) Sion esse multò humiliores, & aridiores: & ideo more poëtico dixisse, ex monte Hermon descendere rorem in montes Sion, quasi ille rorem, quo abundat, his, qui eo carent, communicaret; non quòd idem omnino ros, sed similis ex Hermon in Sion descendere videatur. Similitudo aptissima est: sunt enim fratres concordés, quasi tot montes, seu colles Sion, in quos descendit ros Cælestis à Christo, qui est quasi Hermon altissimus, & rore Cælesti plenissimus: unde ait Joannes C. I., *Et de plenitudine ejus omnes accepimus.* Non communicat autem Christus nobiscum eam ipsam gratiam, & gloriam numero, quam in se habet, sed aliam similem, & minorem.

v. 4. Quoniam illic mandavit Dominus benedictionem, & vitam usque in seculum.

Ratio, cur tantis bonis abundet cœtus fratrum concorditer viventium: quia Deo gratissima est concordia, & charitas fraterna, ideo *illic mandavit benedictionem*, h. e. eam replet copiâ bonorum omnium, idque non ad breve tempus, sed in æternum: nam ideo cum benedictione misit ad eos *vitam usque in seculum*; quæ omnia hîc in terris habentur in spe, sed in patriâ habentur in re.

PSALMUS CXXXIII.

Titulus, & Argumentum: *Canticum graduum.*

Hic est Psalmus postremus gradualium, qui eos, qui jam feliciter ascenderunt, hortatur, ut vacent perpetuis laudibus: quod est officium habitantium in domo Domini. Pertinet tamen hic Psalmus suo modo ad eos, qui post ædificationem templi, in illo habitabant; & ad eos, qui, dum peregrinantur in terrâ, corde habitare nituntur in Cælo.

v. 1. Ecce nunc benedicite Dominum omnes servi Domini.

Ecce,

Ecce, nunc liberati à tentationibus, & persecutionibus, tempus est, ut toti intenti sitis laudibus Domini; proinde *benedicite Dominum* vos, qui non habetis aliud, in quo illi jam serviatis, nisi in solvendo tributo perpetuæ laudis, & gratiarum actionis.

ψ. 2. *Qui statis in domo Domini, in atriiis domus Dei nostri.*

Vos, inquam, qui permanentem habetis domum, nec amplius ut peregrini in tentoriis habitatis: nec solum domum, sed & atria possidetis, ita ut & interiorum domum, ubi Deus videtur, & exteriorum, ubi videntur creaturæ, quæ sunt veluti atria, felicissimi habeatis.

ψ. 3. *In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum.*

Hortatur servos Dei, ut nocturno potissimum tempore extollentes manus in Sancta Sanctorum, ubi erat propitiatorium, & Arca Dei, benedicat Dominum. Moraliter significat Deum laudandum & in die prosperitatis, & in nocte tribulationis. Sed in sensu præcipuè intento significatur, in Cælo, sicuti semper est dies, si de luce, & tene-

bris agatur, ita semper esse noctem, si agatur de labore, & requie. *In his igitur quietissimis, sed lucidissimis noctibus extollite manus vestras beati servi Dei, & ad sanctuarium verum, ubi Deus ipse residet, conversi benedicite Dominum.*

ψ. 4. Benedicat te Dominus ex Sion, qui fecit Cælum, & terram.

Hortatus erat servos Dei, ut assidue Deum benedicerent; nunc vicissim illis à Deo benedictionem precatur: sed utitur numero singulari, *Benedicat te &c.*, quia videbat eos ita esse glutino veræ charitatis unitos, ut essent unum in Domino.

PSALMUS CXXXIV.

Titulus, & argumentum: *Alleluja.*

Duo Psalmi sequentes ejusdem sunt argumenti; hortantur nempe fideles ad laudes Dei: unde rectè subjunguntur Psalmis gradualibus, quia optimè conveniunt iis, qui ex captivitate in patriam redierunt, quique jam gradus perfectionis, Deo juvante, vel ascenderunt, vel in ascensione non modicum profecerunt.

ψ. 1. Lau.

ψ. 1.
te servi
ψ. 2.
vris do
Hi c
mi præc
continua
choata.
qui ad
runt,
fiderio
cum A
autem
nunt
rum c
sacris,
priè m
ψ.
Domin
suave.
ψ.
nunt,
Ade
suadeat
Primò
laude:
omni

ψ. 1. Laudate nomen Domini, laudate servi Dominum.

ψ. 2. Qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri.

Hi duo *ψ. ψ.* habentur in initio Psalmi præcedentis, sed ideo repetuntur, ut continuetur laudatio, quæ ibi fuerat inchoata. Hæc non solum conveniunt iis, qui ad Cælestem patriam jam pervenerunt, sed & illis etiam, qui spe, ac desiderio in eâ domo degere incipiunt, & cum Apostolo dicere possunt: Nostra autem conversatio in Cælis est. Conveniunt illa specialiter Sacerdotibus, quorum officium est stare in domibus Deo sacris, & ipsi Deo immediatè, & propriè ministrare.

ψ. 3. Laudate Dominum, quia bonus Dominus; psallite nomini ejus, quoniam suave.

ψ. 4. Quoniam Jacob elegit sibi Dominum, Israel in possessionem sibi.

Adducit tres rationes, quibus persuadeat, laudandum esse Dominum. Primò quia Deus dignissimus est omni laude: est enim ipsa bonitas, omnem omnino boni rationem continens; nec
quid-

quidquam bonum est, nisi ex ejus participatione, & dono. Secundò quia id nobis bonum, & jucundum est: & quidem beatis in Cælo psallere Deo suavissimum est, & ideo ne ad momentum quidem cessant à laudibus Divinis, quoniam dulcedinem Dei in ipso fonte suavitatis sinè intermissione degustant. Nobis autem nunc dulce est canere Deo, nunc laboriosum, quia non semper gustamus, quàm suavis sit Dominus; sed tunc solum, cum ex gratiâ Dei, & præviâ meditatione assurgimus ad cognitionem, & accendimur ad amorem. Tertiò quia tenemur, præter cæteros obstricti tot beneficiis: Deus enim singulari dono gratiæ suæ filios Jacob in populum peculiarem sibi delegit; gentiles per Apostolos, & Prophetas ad fidem vocavit, & per fidem in populum suum elegit; unde justum est, ut is populus præter omnes alias gentes Deum laudet.

Ps. 5. Quia ego cognovi, quod magnus est Dominus, & Deus noster præ omnibus Diis.

Ps. 6. Omnia quæcunque voluit Dominus fecit in Cælo, in terra, in mari, & in omnibus abyssis.

Re-

Resp
terat, cu
palum
inquit, e
solum n
sed etia
filire ne
lo, & ac
inde u
fit mag
potenti
liberrin
tura, i
& in o
terrane
non no
v. 7
re, ful
Qu
Cælis,
nit igit
aereo, i
videntur
educit n
dente, v
quæ sur
sensum

Respondet objectioni, quæ fieri poterat, cur ipse tanto ardore invitaret populum Dei ad laudes Domini. *Quia*, inquit, ego cognovi, quòd Dominus non solum magnus sit super omnes homines, sed etiam super omnes Deos: & ideo filere non possum, ideo clamo, ideo psallo, & ad canendum omnes invito. Deinde utrumque probat; & primò, quòd sit magnus Dominus, ostendit ab omnipotentiâ: *Quia omnia quaecunque voluit, liberrimâ voluntate fecit in universâ creatura, in cælo, in terrâ, in mari, oceano, & in omnibus abyssis, seu maribus mediterraneis, vel locis subterraneis. Ergo non nos ipsi, sed Deum laudemus.*

Ps. 7. Educens nubes ab extremo terræ, fulgura in pluviam fecit.

Quæ facit Deus mirabilia in Angelis, Cælis, abyssis, nobis incognita sunt; ponit igitur exemplum eorum in Cælo aereo, in terrâ, & in aquis, quæ à nobis videntur, licet causas ignoremus. Qui educit nubes vel ab oriente, vel ab occidente, vel à Septentrione, vel à Meridie, quæ sunt quatuor extrema terræ, ut ad sensum nostrum de Mundo loquamur.

Et

Et quamvis ista assiduitate viluerint, tamen omnino mirabile est, unde tanta copia vaporum repente existat, ut totum Cælum in puncto ferè temporis nubibus quasi velo cooperiat: nisi ideo mirabile esse desinat, quia ab Omnipotente fit. Subjungit secundum mirabile: *Fulgura in pluviam*, h. e. in pluvia fecit, sive inter pluviam miscuit fulgura; quæ res est omnino mirabilis: nam fulgura sunt ardentia, arentia, acutissima; & pluvia est res humida, frigida, mollis, & tamen nec fulgura absumunt aquam, nec pluvia extinguit fulgura.

¶ 8. *Qui producit ventos de thesauris suis, qui percussit primogenita Ægypti ab homine usque ad pecus.*

¶ 9. *Et misit signa, & prodigia in medio tui Ægypte; in Pharaonem, & in omnes servos ejus.*

Tertium exemplum magnitudinis Dei sumitur à generatione ventorum: hi enim notissimi sunt, & quotidie sentiuntur à nobis, & tamen nihil est obscurius generatione ipsorum, præsertim dum repente existit ventus, & paulò
 post

post rep
 curur
 abscond
 & ditif
 potest.
 jungit c
 rorum
 jument
 nis est
 sunt c
 nimiam
 edunt f
 rum in
 ritus
 num,
 Domin
 ta Eg
 mentor
 pesti,
 nocte
 genita
 verò ap
 nullus p
 Exod. C
 ¶ 10
 occidit

pòst repentè cessat. Verè venti produ-
 cuntur de thesauris Dei, h. e. de locis
 absconditis de potentia Dei secretissimâ,
 & ditissimâ, quæ nunquam exhauriri
 potest. Cum hoc tertio exemplo con-
 jungit occisionem omnium primogeni-
 torum Ægypti, tam hominum, quàm
 jumentorum; & ratio hujus conjunctio-
 nis est: quia sicut venti spiritus quidam
 sunt corporales, qui non videntur ob
 nimiam subtilitatem: & tamen maximas
 edunt strages arborum in campis, domo-
 rum in urbibus, navium in mari; sic spi-
 ritus Angelici, invisibiles oculis homi-
 num, incredibili celeritate ad nutum
 Domini interfecerunt omnia primogeni-
 ta Ægypti, tum hominum, tum ju-
 mentorum. Nec cædes illa poterat tribui
 pesti, aut morbo naturali, cùm eâdem
 nocte perierint omnia, & sola primo-
 genita Ægyptiorum, apud Hebræos
 verò apud Ægyptios degentes omnino
 nullus perierit. Quæ subjungit, vid.
 Exod. C. 7. 8. 9. 10. 11. 12.

ψ. 10. *Qui percussit gentes multas, &
 occidit Reges fortes.*

ψ. 11. *Segon*

¶. 11. *Segon Regem Amorrhæorum, & Og Regem Basan, & omnia Regna Chanaan.*

¶. 12. *Et dedit terram eorum hæreditatem, hæreditatem Israel populo suo.*

Ad mirabilia Dei in Ægypto addit alia edita in itinere debellando potentissimos Reges, Schon, Og, item 31. Reges in terrâ promissionis; item muri Jericho corruerunt ad sonitum tubarum; Sol, & Luna steterunt ad imperium Josuæ &c. Vide Num 21. Jos. 6. 10. & 12. Ipse igitur Deus dedit totam illam terram possidendam, & quasi propriam hæreditatem populo suo Israelitico. Sic Regnum Cælorum, per terram promissionis significatum, vult quidem Deus à fidelibus suis bellando, & laborando capi; sed quia, nisi ipse præveniret, comitaretur, & subsequeretur gratiâ suâ labores nostros, nihil omnino facere possemus, ideo ipse est, qui nos salvat, ex captivitate liberat, & hæreditatem æternam donat.

¶. 13. *Domine nomen tuum in æternum, Domine memoriale tuum in generatione & generationem.*

¶. 14. *Quia*

¶. 14
um suum.
Conc
nis, quã
Propter
tua, fam
idem rep
Deus sex
judicio
eum, p
erga ser
deprecabi
¶. 1
& aurum
¶. 1
oculos ha
¶. 17
neque emi
Jam
esse præ
rum affir
fit Deo, m
genteis, ù
major fit R
ramen voi
cum simul
similitate

✠. 14. *Quia judicabit Dominus populum suum, & in servis suis deprecabitur.*

Concludit primam partem probationis, quã ostendit magnitudinem Dei: Propter hæc tanta mirabilia, memoria tua, fama tua in æternum vigebit; tum idem repetit, & subdit rationem: quia Deus semper, ut hæctenus fecit, justo judicio vindicabit de persecutibus eum, puniens iniquos hostes ejus, & erga servos suos erit exorabilis. Illud *deprecabitur* passivè sumendum est.

✠. 15. *Simulacra gentium argentum, & aurum, opera manuum hominum.*

✠. 16. *Os habent, & non loquentur, oculos habent, & non videbunt.*

✠. 17. *Aures habent, & non audient, neque enim est spiritus in ore ipsorum.*

Jam probat, Deum nostrum magnum esse præ omnibus Diis; quod erat alterum affirmatum ✠. 5. Licet non magnum sit Deo, majorem esse Diis aureis, & argenteis, ut monet S. Hilarius, cum longè major sit Regibus, Dæmonibus, Angelis; tamen voluit Propheta conferre Deum cum simulacris, ut clariùs ostenderet infirmitatem Deorum gentilium; tum

D

etiam

etiam quia, licet Dii gentium essent Dæmonia, Ps. 95., multi tamen gentilium id ignorabant, putantes ipsa simulacra esse Deos. Demum quia ex his argumentis colligitur etiam infirmitas ipsorum Dæmonum, qui simulacris suis non potuerunt dare sensum, & vitam, sicuti Deus verus simulacro suo, quod est homo, dedit spiritum vitæ, sensum, motum, & quod est excellentius, dedit rationem, & libertatem arbitrii. Cetera patent ex Ps. 113. à v. 12.

¶ 18. *Similes illis fiant, qui faciunt ea; & omnes, qui confidunt in eis.*

¶ 19. *Domus Israel benedicite Domino, Domus Aaron benedicite Domino.*

¶ 20. *Domus Levi benedicite Domino, qui timetis Dominum, benedicite Domino.*

Factâ collatione Dei veri cum Diis falsis, confert cultores falsorum Deorum cum cultoribus veri Dei, & illis, per modum imprecationis, prædicit similitudinem Deorum suorum, nempe illos fore mutos, cæcos, furdos, quoad vera bona intelligenda, & quærenda, & laudanda; cultores autem Dei invitat ad benedicendum Dominum, quia vident, audiunt, loquun-

loquantur
is, & ide
laudandum
te, vivere
primò in g
pulum De
Aaron, h.
h. e., Le
demum o
cos omne
¶ 21.
qui habitat
Concl
Sion, &
cere Don
in ipsâ Jer
cavit; qu
stianæ mili
phanti.

PS

Titulus,
Psalms
Psalms præ
lum Dei ad
& in singu

loquuntur, ut imagines vivæ Dei viventis, & ideo debent exercere linguam ad laudandum Deum, à quo habent sentire, vivere, intelligere. Invitat autem primò in genere *domum Israel*, h. e. populum Dei; tum per partes, *Domum Aaron*, h. e., Sacerdotes; *Domum Levi*, h. e., Levitas, Sacerdotum ministros; demum *omnes timentes Deum*, h. e. Laicos omnes.

¶. 21. *Benedictus Dominus ex Sion, qui habitat in Jerusalem.*

Concludit orans, ut omnes Cives Sion, & Jerusalem non cessent benedicere Domino, qui Rex magnus est, & in ipsâ Jerusalem sedem Regni sui collocavit; quæ conveniunt Ecclesiæ Christianæ militanti, sed multò magis triumphanti.

PSALMUS CXXXV.

Titulus, & Argumentum: *Alleluja.*

Psalmus idem argumentum habet, quod Psalmus præcedens; invitat nempe populum Dei ad laudem misericordiæ Divinæ, & in singulis ¶. ¶. repetit, Quoniam in

æternum misericordia ejus; *ut ostendat, omnia opera Dei, sive ad creationem, sive ad providentiam, sive ad redemptionem pertineant, non ex necessitate, aut debito, sed ex solâ Dei misericordiâ profecta esse, ut bonitatem suam communicaret.*

✿. 1. *Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia ejus.*

✿. 2. *Confitemini Deo Deorum, quoniam in æternum misericordia ejus.*

✿. 3. *Confitemini Domino Domino- rum, quoniam in æternum misericordia ejus.*

In his tribus ✿. ✿. laudatur Deus ab his, quæ in se habet; in sequentibus autem laudatur ab operibus suis. Dicitur Deus *bonus*, & quidem absolute: nec solùm in se bonus est, sed etiam *in æternum misericordia ejus* est: nam ipse, qui est summum bonum, nullum habet admixtum malum, nullam miseriam, & ideo solus potest mala, & misérias aliorum tollere, & tollet in æternum. Illud *Dominus* ✿. 1. hebraicè significat *ipsum esse*; unde ✿. 1. tribuitur Patri, qui est fons essendi, & communicat
suum

uum est
spiritui S
que com
Dei unig
sea Ange
Scripturâ
adoptivi,
✿. 3. trib
enim tu
illi sunt
lunt; ill
subjiciun
Spiritus
libertas,
✿. 4
quoniam
Hic,
fitemini L
ab oper
quæ sol
opera cr
est Deus
rum crea
bus lauda
quia nihil
ret creatu
magnâ,

tuum esse Filio per generationem, & Spiritui S. per spirationem, Sibi, Filió- que communem. ¶ 2. tribuitur Filio Dei unigenito, qui est Deus Deorum, seu Angelorum, & hominum, qui à scripturâ quidem Dii dicuntur, nempe adoptivi, in se tamen creaturæ sunt. ¶ 3. tribuitur Spiritui S.: dominium enim fundatur in naturâ liberi arbitrii, illi sunt Domini qui faciunt, quod volunt; illi servi; qui aliorum voluntati subjiciuntur. Princeps autem libertatis Spiritus S. est, *Ubi Spiritus Domini, ibi libertas*, 2. Cor. 3.

¶ 4. *Qui facit mirabilia magna solus, quoniam in æternum misericordia ejus.*

Hic, & deinceps subintellige, *Confitemini Domino*. Incipit laudare Deum ab operibus magnis, & mirabilibus, quæ solus ipse facere potuit, ut sunt opera creationis: nam in ceteris usus est Deus operâ Angelorum, vel aliarum creaturarum. In his verò operibus laudatur præcipuè misericordia ejus, quia nihil fecit ex necessitate, quasi egeret creaturis, sed ex misericordiâ suâ magnâ, & ineffabili.

¶. 5. *Qui fecit Cælos in intellectu, quoniam in æternum misericordia ejus.*

Primum opus Dei fuit Cælum. Fecit autem Cælos per sapientiam, & bonitatem suam, intelligendo, & volendo, quæ sunt quasi duæ manus ejus. Itaque non laboravit, non fatigatus est, non eguit morâ temporis, non instrumentis variis, non materiâ, circa quam operaretur, non adjutoribus administris. *Quoniam in æternum &c.*, quia placuit ei parare æternam Domum Angelis, & hominibus.

¶. 6. *Qui firmavit terram super aquas, quoniam in æternum misericordia ejus.*

Alterum opus principale fuit terra: in hâc triplex cernitur misericordia Dei: una respectu terræ, quam eduxit ex nihilo; altera respectu aquæ, cui sedem stabilem præparavit; tertia respectu hominum, quibus dedit *terram firmatam super aquas*, h. e., aquis discoopertam, & tamen aquis irrigatam, ut possent in eâ degere, eam colere, & frugiferam reddere.

¶. 7. *Qui fecit luminaria magna, quoniam in æternum misericordia ejus.*

¶. 8.

¶. 8. *Quoniam in æ-*

¶. 9. *multis, qu-*

Tertio

le fuit fat-

larum, q-

tinent: r-

& terræ

do, & i-

nostris tu-

dicitur G-

¶. 11

rum, qu-

¶. 12

excelsa,

¶. 13

visiones,

¶. 14

ejus, quon-

¶. 15.

zitem ejus

¶. 16.

per deserti-

✠. 8. Solem in potestatem diei, quoniam in æternum misericordia ejus.

✠. 9. Lunam, & stellas in potestatem noctis, quoniam &c.

Tertium opus magnum, & mirabile fuit fabricatio Solis, Lunæ, & Stellarum, quæ ad Cælum, & terram pertinent: nam Cælum mirificè exornant, & terræ mirificè profunt, quia lucendo, & illuminando, præsent operibus nostris tum diurnis, tum nocturnis, ut dicitur Gen. I.

✠. 10. Qui percussit Ægyptum cum primogenitis eorum, quoniam in æternum misericordia ejus.

✠. 11. Qui eduxit Israel de medio eorum, quoniam &c.

✠. 12. In manu potenti, & brachio excelso, quoniam &c.

✠. 13. Qui divisit mare rubrum in divisiones, quoniam &c.

✠. 14. Qui eduxit Israel per medium ejus, quoniam &c.

✠. 15. Et excussit Pharaonem, & virtutem ejus in mari rubro, quoniam &c.

✠. 16. Qui traduxit populum suum per desertum, quoniam &c.

ψ. 17. *Qui percussit Reges magnos, quoniam &c.*

ψ. 18. *Et occidit Reges fortes, quoniam &c.*

ψ. 19. *Sehon Regem Amorrhæorum,*

ψ. 20. *Et Og Regem Basan, quoniam &c.*

ψ. 21. *Et dedit terram eorum hæreditatem, quoniam &c.*

ψ. 22. *Hæreditatem Israel servo suo, quoniam &c.*

Laudatur hic Deus ab opere providentiæ, & sunt omnia perspicua ex L. Exod. & Ps. 134. Percussio Ægypti, occisio primogenitorum, & Regum &c. sunt opera justitiæ respectu impiorum interfectorum; sed quia hæc intendebantur à Deo ad liberandum populum suum, illa omnia simpliciter tribuuntur misericordiæ. ψ. 12. *illud in manu potenti, & in brachio excelso* significat Deum graviter punivisse Ægyptum plagis multis. ψ. 13. *illud in divisiones,* significat in duas partes. ψ. 15. *illud, & virtutem ejus,* significat exercitum ejus.

ψ. 23. *Quia in humilitate nostra memor fuit nostri, quoniam in æternum &c.*

ψ. 24.

ψ. 24.

ψ. 24.

Hæc

Judæorum

stinorum

liberation

Tyranno

maximè

etorum

bus peri

tatem int

ψ. 25

nam in

Hur

tiuntur

bi non

Ait iraq

omnes o

trit, &

ventem.

ψ. 26

in æternu

ψ. 27.

rum, quor

ejus.

Concl

ψ. 28. ex

✠. 24. *Et redemit nos ab inimicis nostris quoniam in æternum &c.*

Hæc referri possunt ad liberationem Judæorum à servitute Pharaonis, Philistinorum, Nobuchodonosoris; item ad liberationem Ecclesiæ à persecutione Tyrannorum, Hæreticorum; demum maximè propriè ad liberationem Electorum à captivitate Diaboli, & omnibus periculis hujus sæculi. *Per humilitatem* intellige afflictionem.

✠. 25. *Qui dat escam omni carni, quoniam in æternum misericordia ejus.*

Hunc ✠. addit pro iis, qui non patiuntur persecutionem, ne putarent, sibi non esse necesse confiteri Domino. Ait itaque: *Confitemini*, laudate Deum omnes omnino, quia ipse est, qui nutrit, & conservat omnem creaturam viventem, & præcipuè hominem.

✠. 26. *Confitemini Deo Cæli, quoniam in æternum misericordia ejus.*

✠. 27. *Confitemini Domino Domino-rum, quoniam in æternum misericordia ejus.*

Concludit repetendo duos ultimos ✠. ✠. ex primo ternario: nam per *Deum*

Cæli, ut notat S. Aug., intelligit Deum Deorum. Dicitur *Deus Cæli*, quia ipse solus Deus verus Cælum fecit, & in eo, velut throno suo residens, demonstrat se Deum Deorum esse.

PSALMUS CXXXVI.

Titulus: *Psalmus David Jeremiae.*

Hoc titulo caret Hebræus, legitur tamen in Græco, & Latino: nec significat, Jeremiam in Babylone fuisse, sed Psalmum compositum esse à Davide, prævidente, & prædicente captivitatem Babylonicam, quam postea Judæis imminentem Jeremias prædicavit, & præsentem deploravit, & finem ejus post 70. annos futurum denuntiavit. Unde à quocunque fuerit additus titulus, non est rejiciendus, quasi falsam historiam contineret.

Argumentum Psalmi est lamentatio captivorum, desiderium patriæ, & prædictio severissimæ animadversionis in Babylonios, & Idumæos: quæ à Davide scripta sunt, non tam ut simplicem historiam futuram narraret, quàm ut admoneret Hebræos, ut, quando in Babylonem ducerentur

tur

nec captiv
 nis, sed
 Alio
 quomodo
 captivit
 p. 1.
 sedimus, &
 Sion.
 Ver
 qui in a
 gebant, &
 provinci
 bant, &
 patriæ
 bona h
 Electi ab
 temptis,
 dum rec
 est in fa
 p. 2.
 dimus or
 Capt
 tharas sū
 Babyloni
 dentibus,
 ritia, ut
 cordi es

*tur captivi, non afficerentur rebus Babylo-
nis, sed assidue ad patriam suspirarent.
Altiori sensu admonentur omnes Electi,
quomodo se gerere debeant in exilio, &
captivitate hujus sæculi.*

*ψ. 1. Super flumina Babylonis, illic
sedimus, & flevimus, cum recordaremur tui
Sion.*

Verba sunt captivorum in Babylone,
qui in agris ad vilia opera deputati de-
gebant, & ad ripas fluminum, quibus ea
provincia abundat, aliquando fessi sede-
bant, & ex recordatione, & desiderio
patriæ flebant. *Flumina Babylonis* sunt
bona hujus sæculi, quorum desiderio
Electi abripi se non sinunt, imò, iis con-
temptis, deplorant captivitatem suam,
dum recordantur dulcissimæ patriæ, quæ
est in sancto monte Sion.

*ψ. 2. In salicibus in medio ejus suspen-
dimus organa nostra.*

Captivi Hebræi organa lætitiæ, ci-
tharas suspendebant *in salicibus in medio*
Babylonis, h. e. palam, Babyloniis vi-
dentibus, abjiciebant à se instrumenta læ-
ritiæ, ut ostenderent, sibi fletum magis
cordi esse, quàm cantum. Electi, in-
telli-

telligentes captivitatem, & exilium, non cantant, & lætantur cum Babyloñis, & de rebus Babyloñiæ; cantant tamen in cordibus suis Domino, & gaudent in spe futuræ beatitudinis.

ŷ. 3. *Quia illic interrogaverunt nos, qui captivos duxerunt nos, verba cantionum.*

ŷ. 4. *Et qui abduxerunt nos: hymnum cantate nobis de canticis Sion.*

Non solùm ob mœstitiam suspende-
runt citharas suas in ramis arborum
captivi Judæi, sed etiam ne obsequeren-
tur Babyloñis, audire, & irridere cupi-
entibus sacros hymnos, quos in celebri-
tatibus Domini cantare soliti erant. No-
luimus organis nostris uti, ne sacra can-
tica irrisioni gentilium exponeremus:
quia ii, qui nos captivos duxerunt, illic,
in suâ regione, interrogaverunt nos de
verbis cantionum, & dixerunt, qui ab-
duxerunt nos: hymnum cantate nobis de
canticis Sion. Illud, interrogaverunt &c.
potest etiam verti, rogaverunt, petie-
runt, ut caneremus.

ŷ. 5. *Quomodo cantabimus canticum
Domini in terra aliena?*

Quam-

Quar
faci hyn
hoc tam
minos su
causæ spe
derunt ig
non poss
patriâ su
titiam p
exilii, &
do possit
inter tot
ŷ. 6
oblivion
ŷ. 7
mis, si
ŷ. 8
principio
Tot
& firm
vioni ma
catur sibi
Si oblitu
fiet, si p
rà alienâ
non sit
fancibus

Quamvis ideo canere nolebant, ne sacri hymni ab infidelibus irriderentur; hoc tamen non responderunt, ne Dominos suos offenderent; sed quod justæ causæ speciem habere poterat. Responderunt igitur, ob mœrorem captivitatis, non posse se cantare cantica læta, ut in patriâ suâ solebant. Electi, scientes lætitiâ propriam esse patriæ, gemitum exilii, & captivitatis, dicunt: Quomodo possumus lætis canticis operam dare, inter tot pericula, & tentationes?

v. 6. *Si oblitus fuero tui Jerusalem, oblivioni detur dextera mea.*

v. 7. *Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui.*

v. 8. *Si non proposuero Jerusalem in principio lætitiæ meæ.*

Totus populus introducitur jurans, & firmiter statuens, se nunquam oblivioni mandaturum patriam, imò imprecatur sibi per juramentum execratorium: *Si oblitus fuero tui, Jerusalem, quod fiet, si pulsare incipiam citharam in terrâ alienâ, pereat dextera mea, arescat, non sit ulli usui. Adhæreat lingua mea faucibus meis, ut moveri nequeat, si cantando*

tando in terrâ alienâ demonstrabo, me-
 rui non amplius meminisse; imò etiam
 utrumque fiat, si initium, & summa
 lætitiæ meæ non fuerit civitas S. Jerusa-
 lem. Electi nec in prosperis, nec in
 adversis obliviscuntur patriæ cælestis;
 optant carere manu, & linguâ, si glo-
 riæ Dei, & salutis æternæ deservire non
 debeant; nullâ in re serîo lætari nôrunt,
 nisi in spe, & desiderio cæli.

vs. 9. *Memor esto Domine filiorum
 Edom, in die Jerusalem.*

vs. 10. *Qui dicunt, Exinanite, exi-
 nanite usque ad fundamentum in ea.*

vs. 11. *Filia Babylonis misera, beatus
 qui retribuet tibi retributionem tuam, quam
 retribuisti nobis.*

vs. 12. *Beatus qui tenebit, & allidet
 parvulos tuos ad petram.*

Prædicat in fine Psalmi perditionem
 Idumæorum, & Babyloniorum, qui
 persecuti sunt filios Israel. Idumæi de-
 scendebant ab Esau fratre Jacob, qui &
 Edom dictus est. Ait ergo: *Memor esto
 Domino filiorum Edom, seu Idumæo-
 rum, quid nempe egerint, quando Je-
 rusalem affligebatur, & evertebatur à
 Baby-*

Babyloni
 in fine E
 nante &
 fundame
 loniam,
 prædicat
 sera, h. e.
 seram est
 cissima
 dorum
 adversus
 tribuisti
 tur Dan
 quod h
 tantâ cr
 Perlas in
 eorum a
 ullâ mise
 per Idum
 per Bab
 buer erg
 nem, qu
 Rex Baby
 cit vincu
 ginalis: s
 Christus
 ulligabit

Babyloniis: hoc autem egerunt; hortati sunt Babylonios, & dixerunt: *Fixinante* &c., evacuate, effodite urbem à fundamentis. Transit deinde ad Babyloniam, & per modum imprecationis prædicit eis ruinam: *Filia Babylonis misera*, h. e. Urbs Babylon, quam ego miseram esse prævideo, licet nunc tibi felicissima videaris. Rex Persarum, & Medorum *beatus* erit, quia prosperabitur adversus te, & retribuet tibi mala, quæ tribuisti nobis. Quod factum esse testatur *Dan. C. 5.*, & *Isaias C. 13.* prædixit, quod hoc loco David etiam prædicit, tantâ crudelitate sævituros Medos, & Persas in Babylonios, ut etiam infantes eorum ad parietes allisuri sint, & sine ullâ miseratione interfecturi. Moraliter per *Idumæos* intellige homines carnales, per *Babylonios* ipsos Dæmones. Retribuet ergo Deus Babylonix retributionem, quam retribuit nobis: quia sicut Rex Babylonix Dæmon captivos nos fecit vinculo culpæ, nempe peccati originalis: sic in die iudicii Rex Jerusalem Christus Diabolum captivum faciet, & alligabit vinculis æternæ pænæ, ut nulli amplius

ampliùs nocere possit; nec Diabolum solum, sed & omnes carnales homines, piorum persecutores captivos faciet, quos alligabunt Angeli *in fasciculos ad comburendum*. Et sicut Dæmon parvulos Christi, h. e. eos, qui non creverunt, nec profecerunt in Christo, captivos facit: sic beatus est, qui parvulos Babylonix, h. e. eos, qui minùs creverunt in vitiis, allidit ad petram, quæ est Christus, occidens peccato, ut justitiæ vivant.

PSALMUS CXXXVII.

Titulus: *David.*

In græcis libris, quos nunc habemus, invenitur titulus Aggæi, & Zachariæ, sed videtur additus à Recentioribus: nam Hebræus tantùm legit: David; sed nec ullus veterum legit, Aggæi, & Zachariæ, nec Hilar., nec Hieron., nec Chrysost., nec Aug., nec Theodoret., nec Euthym.: itaque meritò contemnendus est.

Argumentum est gratiarum actio, quòd exaudierit Deus humilem orationem suam; & probabiliter videtur petiisse ad-
ventum

ventum Messiae, & gratias agere, quòd ex-
 auditus praeviderit, & praedicere potueris
 Christi gloriam, & conversionem gentium.

✧. 1. Confitebor tibi Domine in toto
 corde meo; quoniam audisti verba oris mei.

Pollicetur sacrificium laudis, & gratia-
 rum actionis, non verbis tantum, sed ex
 intimo corde, & summo mentis ardore,
 & pro beneficio omnium maximo, pro
 salute sua, & totius populi aeterna, eo-
 quòd oratio sua sit exaudita.

✧. 2. In conspectu Angelorum psallam
 tibi, adorabo ad templum sanctum tuum,
 & confitebor nomini tuo.

Declarat, confessionem suam fore
 talem, qualem requirit excellentia Au-
 ditorum. Scio, me psallentem tibi, ab
 Angelis, qui tibi assistunt, videri, &
 attendi, & ideo ita consideratè me ge-
 ram in psallendo, ut qui intelligam, in
 quo theatro consistam. O si omnes hac
 attentione Deo Psalmos caneremus, vel
 oraremus!

✧. 3. Super misericordia tua, & veri-
 tate tua, quoniam magnificasti super omne
 nomen Sanctum tuum.

E

Hæc

Hæc erit materia canticorum meorum: In toto corde laudabo te super magnâ illâ misericordiâ tuâ, & fidelitate tuâ, quâ, sicut promifisti Patribus, misertus generis humani, *magnificasti Sanctum*, seu Christum tuum, dando nomen super omne nomen. Misericordia illa ineffabilis est, & in æternum prædicanda, cùm genus humanum depressum per peccatum usque ad inferos, Deus exaltaverit in Christo super omnes Cælos, & super res creatas; & sic implevit cumulatissimè veritatem suam, quâ promissis suis stare solitus est.

¶ 4. *In quacunq; die invocavero te, exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem.*

Ex eo quòd *magnificasti Sanctum tuum*, confidenter peto, ut semper per illum Advocatum nostrum exaudias me, quocunq; tempore *invocavero te*; nihil aliud peto, nisi ut robores animam meam, ut resistam cupiditatibus, ut tole-rem patienter adversa, ut ambulem semper in viâ justitiæ, ut vim inferam Regno Cælorum, ut ad eum, quem *magnificasti*, aliquando perveniam.

¶ 5.

¶ 5.
Regis terr
vis tui.

Dixit
m, præ
præteriti
sic jam p
gentium.
fitantur
per Refu
confitebur
nes Reges
dierunt,
natus es

¶ 6.
viam est

Pergi
nis genti
eorum p
viti, &
cantando
vini. C
ac magis,
rit, quâ
stum suu
fuit divi
Sanctos.

¶. 5. *Confiteantur tibi Domine omnes Reges terræ, quia audierunt omnia verba oris tui.*

Dixit ¶. 3., *Magnificasti Sanctum tuum*, prædicens futurum per verbum præteriti temporis, more prophetico: sic jam prædicit futuram conversionem gentium, per modum imperantis, *Confiteantur &c.*: magnificato Sancto tuo per Resurrectionem, & Ascensionem, *confitebuntur tibi confessionem laudis omnes Reges terræ*, quia per Apostolos audierunt, quidquid Mundo revelare dignatus es.

¶. 6. *Et cantent in viis Domini, quoniam est magna gloria Domini.*

Pergit explicare mysterium vocacionis gentium. *Ambulabunt Reges, & eorum populi in viis Domini*, non inviti, & mœsti; sed læti, & volentes cantando, *Quoniam magna est gloria Domini*. Cognoscent enim quotidie magis, ac magis, quàm magna Dominus fecerit, quàm magnificè glorificaverit Christum suum, caput nostrum, & quæ sint divitiæ gloriæ hæreditatis ejus in Sanctos.

¶. 7. *Quoniam excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta à longè cognoscit.*

Hæc est magna gloria Domini, quòd cum excelsus, imò altissimus sit naturâ, dignitate, potentiâ, sapientiâ, imperio; tamen *humilia* de proximo *respicit*, quia ad humiles descendit; & verè in Filio suo in terris visus est, & cum hominibus conversatus est. *Et alta &c.* à superbis longè recedit, eos projicit à se, ut patuit in Diabolo.

¶. 8. *Si ambulavero in medio tribulationis, vivificabis me: & super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam, & salvum me fecit dextera tua.*

Quia Deus excelsus humilia benignissimè respicit, David conscius propriæ humilitatis, cum fiduciâ sibi pollicetur opem Dei in omni tribulatione. *Si ambulavero in medio tribulationis*, ita ut undique tribulantibus, & tentantibus cinctus sim, tu tamen vivum, illæsum, incolumem me servabis: nam (& sæpe pro *nam* legitur) *super iram inimicorum*, me undique circumstantium, & devorare cupientium, *tu extendisti manum tuam*, ut eorum furorem compesceres,

&

& conat
fecit pot
Christus
¶. 9.
mine mi
marum
Exp
mini sat
dextera
tium pr
vindieta
seculum
ideo p
cordite
spem,
conserv
consum

P
Tiru
T
est ab in
Argu
probabil
humatun
torem o
tra sever

& conatus impedires; & sic *salvum me* fecit potentia, & virtus tua, quæ est Christus.

v. 9. *Dominus retribuet pro me, Domine misericordia tua in sæculum, opera manuum tuarum ne despicias.*

Explicat modum, quo *dextera Domini salvos nos facit*. Dominus, qui est *dextera tua*, retribuet tibi Deo Patri pretium pro peccatis meis, & inimicis meis vindictam: *Domine misericordia tua in sæculum* durat, seu finem non habet; ideo peto, ut opera, quæ tu misericorditer inchoasti, inspirans fidem, spem, & charitatem, non deseras, sed conservando, augendo, perficiendo consummes.

PSALMUS CXXXVIII. *Sebr. 139*

Titulus: *In finem Psalmus David*. Titulus hic jam sæpe alias explicatus est ab initio Psalterii.

Argumentum *Psalmi controversitur; probabiliter voluit David admonere genus humanum, Deum esse magnum remuneratorem operum bonorum, & malorum contra severum Judicem; atque ut illud per-*

suadeat, prolixè disputat de Dei scientiâ, quâ exactissimè, & profundissimè novit omnia nostra, naturam, opera, verba, cogitationes.

Ps. 1. Domine probasti me, & cognovisti me, tu cognovisti sessionem meam, & resurrectionem meam.

Loquitur David de se, & in personâ generis humani. Tu Domine non es contentus quâcunque cognitione rerum nostrarum, sed voluisti accuratissimè cognoscere, ut faciunt, qui examinant, & probant; & re ipsâ accuratissimè cognovisti me. Hoc dictum generatim tum explicat: Tu cognovisti ab æternitate, quando, quomodo, & quâ de causâ federe, vel surgere deberem; nec solum corporaliter, sed & moraliter, h. e. quando, cur, & quomodo humiliandus, vel exaltandus essem. Et hæc multò magis novit de Christo, capite omnium hominum, & Angelorum; unde Ecclesia in die Resurrectionis hunc Ps. recitat.

Ps. 2. Intellexisti cogitationes meas de longè, semitam meam, & funiculum meum investigasti.

Nec

Nec solùm cognovisti exteriora nostra, humiliationem, & exaltationem, sed & interiora: nam multò antè, quàm cogitare inciperem, tu nôsti, quid essem cogitaturus; item nôsti progressum meum, itinera mea, tum corporalia, tum multò magis spiritualia, h. e. consilia, & deliberationes; item nôsti finem, & metam, ad quam perventurus essem; quam hæreditatem, quam quietem affecuturus. In summâ, ab æterno intellexisti principia, media, & finem actionum mearum. Funiculus in scripturâ significat hæreditatem, possessiones, quæ funiculis dividebantur.

ÿ. 3. *Et omnes vias meas prævidisti, quia non est sermo in lingua mea.*

Dixerat, Deum prævidisse cogitationes, consilia, eventus; nunc addit generatim omnes alios motus: Prævidisti omnes alios motus meos usque ad verba inutilia, & otiosa; *quia non est sermo in lingua mea*, supple, quem tu non prævideris. Omnia igitur Deus tempore suo in iudicium adducet.

*v. 4. Ecce Domine tu cognovisti omnia
 novissima, & antiqua: tu formasti me, &
 posuisti super me manum tuam.*

Duobus argumentis demonstrat Deum
 omnia scire. *Ecce tu cognovisti omnia
 futura in diebus novissimis, & præterita
 ab antiquissimo tempore. Igitur exactè
 scit etiam actiones humanas, quæ inter
 creata non ultimum locum obtinent.
 Tu præterea formasti me, fecisti homi-
 nem, regis, conservas; aliàs in suum ni-
 hilum rediret.*

*v. 5. Mirabilis facta est scientia tua
 ex me, confortata est, & non potero ad eam.*

Etsi nobis certum sit, dari in Deo sci-
 entiam omnium, ipsa tamen nobis incom-
 prehensibilis est, præsertim quomodo
 prævideat futura libera, quæ pro arbitrio
 hominis possunt esse, & non esse, ut co-
 gitata, desideria, verba, & pleraque
 opera. Ait igitur: *Mirabilis, h. e. mi-
 rabilior facta est scientia tua, quàm ut
 ego eam possim assequi. Tum idem con-
 firmat: Confortata est, prævaluit adver-
 sùm me, sive altiùs elevata est, quàm ut
 ego eam apprehendam.*

a) nimij alta

v. 6.

vs. 6. *Quò ibo à spiritu tuo? & quo à facie tuâ fugiam?*

vs. 7. *Si ascendero in Cælum, tu illic es; si descendero in infernum, ades.*

vs. 8. *Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitavero in extremis maris.*

vs. 9. *Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.*

Alio argumento ostendit, neminem esse, qui possit latere scientiam Dei, quia videlicet Deus ubique est, & omnia penetrat. *Quò ibo, & quò fugiam, ut à tuâ mente, & intelligentiâ abscondar? Si ascendero in cælum, tu illic es; si descendero in profundum abyssi longissimè à Cælo situm, ibi quoque tu idem ipse ades. Si dentur mihi pennæ, & manè surgens velocissimè fugiam ab oriente, & habitem in ultimo Occidente, non tamen effugere te potero: nam manus tua deducet me, & tenebit me, quia sinè tuo auxilio moveri non possum.*

vs. 10. *Et dixi, Forsitan tenebræ conculcabant me; & nox illuminatio mea in deliciis meis.*

v. 11. Quia tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur: sicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus.

Objicit ipse sibi: Forsitan tenebræ densissimæ operient me, & sic effugiam oculos Dei. Et respondet, id fieri non posse: nam nox respectu oculorum Dei non est nox, nec obscura, sed illuminabit, & patefaciet me, in deliciis meis impuris versantem. Tum idem clariùs repetit: quia tenebræ non obtenebrescent apud te; & nox non erit obscura, sed velut lucida dies: perinde est apud te, five sint tenebræ noctis, five lumen diei, quia non minùs vides in tenebris noctis, quàm in luce diei.

v. 12. Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de utero matris meæ.

Probat, Deum in tenebris videre. Hinc apparet, tibi perinde esse tenebras, & lucem, quia tu formasti, & formando tuos effecisti *renes meos*, partes scilicet secretas, & absconditas, ubi est sedes internæ cupiditatis; proinde affectus mei, & desideria mea in manu tua sunt: nec solùm *renes meos*, sed me totum in ute-

re latent
 fovisti fo
 v. 1:
 magnifica
 anima m
 Inter
 humano
 admirar
 pietiae
 tibi con
 terrore
 magnific
 tua in f
 tris tar
 fataget
 operum
 v. 1
 te, quoc
 mea in
 Re
 in opifi
 tiam tua
 h.e. qua
 intra ear
 fecisti,
 utero n
 nem no

ro latentem suscepisti formandum, & fovisti formatum.

¶. 13. *Confitebor tibi, quia terribiliter magnificatus es: mirabilia opera tua, & anima mea cognoscat nimis.*

Interrumpit narrationem de opificio humano per Apostrophem ad Deum, & admirans magnitudinem scientiæ, & sapientiæ Dei in hoc opere, ait: *Confitebor tibi confessionem laudis, quia terribiliter terrore admirationis, & reverentiæ magnificatus es.* Admiranda sunt opera tua in formatione hominis in utero matris tam obscuro; & anima mea valde fataget cognoscere magnitudinem horum operum tuorum.

¶. 14. *Non est occultatum os meum a te, quod fecisti in occulto: & substantia mea in inferioribus terræ.*

Redit ad scientiam, & sapientiam Dei in opificio humano. Non latet scientiam tuam ossatura mea, ut sic loquar, h. e. qualia, & quàm multa ossa lateant intra carnem humanam, quia tu ipse ea fecisti, & quidem in occulto, nempe in utero matris, & intra pellem, & carnem nostram. Tum idem repetit: non est

est occultata à te substantia corporis mei, etiam adhuc latens in profundo utero, ut metallum in visceribus terræ.

¶. 15. *Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur: dies formabuntur, & nemo in eis.*

Pergit in eâdem scientiâ Dei: Corpus informe, embryonem, in quo nondum apparet forma, & distinctio membrorum, oculi tui viderunt, & cognoverunt, quid indè fieri deberet, & quò evasurum esset: nam habes apud te exemplaria, sive ideas omnium, ut pictor, vel sculptor scit, ex informi materiâ, quid futurum sit, quia videt exemplar. In dies formabuntur informia corpora, & perducentur ad perfectionem suam, ut in exemplari relucet. *Et nemo in eis, supple, deerit, vel, ut est in Hebræo, nihil in eis deerit.* Nota: illud *dies*, ut patet ex græco, est in accusativo, ut sensus sit *in dies*. Novit etiam Deus imperfectum nostrum quoad animæ dotes, sapientiam, prudentiam, virtutes, gratiam, gloriam; nos scilicet nihil esse, nisi massam informem; sed juxta descriptionem in libro vitæ, indies formamur,

et idcirco

et per
conformes
guremur co
ad hanc pe
corporis, c
imperfectio
respicens l
sequitur:

¶. 16.

*Sunt amici
principatus*

Meo y
præ, quâ
amici tui
tus est, c
nam edu
captivitate
les, & C
tur ad Re

¶. 17.

*nam mult
hic sum te*

Docet,
confortatur
mirificè fir
re amicos
vel subdit

mur, & perficimur, donec efficiamur conformes imagini Filii Dei, & configuremur corpori claritatis ejus. Atque ad hanc perfectionem tam excellentem corporis, & animæ, ad quam ex tantâ imperfectione perducuntur amici Dei, respiciens Propheta, exclamat id, quod sequitur:

✿. 16. *Mibi autem nimis honorificati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum.*

Meo judicio, valde omnino, & supra, quam intelligam, *honorificati sunt amici tui, Deus*, valde omnino roboratus est, & stabilitus principatus eorum: nam eduæti ex maissâ perditionis, & captivitate Dæmonis, facti Angelis æquales, & Christi cohæredes, transferuntur ad Regnum æternum.

✿. 17. *Dinumerabo eos, & super arenam multiplicabuntur, exurrexi, & adhuc sum tecum.*

Docet, principatum amicorum Dei confortatum esse ex eo, quòd brevi mirificè sit auctus. Conabor numerare amicos Dei, qui principatu fruuntur, vel subditos eorum, & præ multitudinem
nume-

numerare non potero, quia plures erunt, quàm grana arenæ in littore maris. Ex cognitione tam ingentis gloriæ amicorum Dei, *surrexi* per amorem, & desiderium in te, & adhuc tibi inhæreo, cupidus perseverandi usque in finem.

¶. 18. *Si occideris Deus peccatores, vivi sanguinum declinate à me.*

¶. 19. *Quia dicitis in cogitatione, accipient in vanitate civitates tuas.*

Optaverat amicorum Dei consortium, jam Dei inimicorum amicitiam recusat. Si tu Deus justo tuo iudicio, ut probos honorificabis, & exaltabis, ita peccatores reprobabis, & damnabis: ego nolo istorum consortium, ideo dico vobis impiis: *Vivi sanguinum, animarum occifores, declinate à me: quia cogitatis apud vos, & in corde vestro dicitis: iusti civitates Dei frustra accipient, quia brevi auferemus ab eis.* Hæc referuntur ad dicta ¶. 16. quia scilicet per propagationem Ecclesiæ, infidelium ad fidem conversionem, & impiorum ad iustitiam, civitates, h. e. cœtus plurimi ablati fuerant à Dæmonum servitute, & **Idolo-**

Idolatra
 mpi, q
 invidente
 accipient
 vant, bre
 ¶. 20.
 oderam: S
 ¶. 21
 inimici j
 Qui
 corde ad
 teatur se
 rant; &
 re, cum
 minum:
 fert S. A
 diligit p
 Unde su
 ligam,
 facti sun
 tionem, c
 ¶. 22.
 meum: in
 meas.
 ¶. 23
 in me, &

Idololatrarum Dominio; ideo dicebant
 impii, qui reliqui erant, in corde suo,
 invidentes propagationi Regni Christi,
Accipient in vanum civitates, quia spera-
 bant, brevi fore, ut eas recuperarent.

✠. 20. *Nonne qui oderunt te Domine,
 oderam: & super inimicos tuos tabescebam?*

✠. 21. *Perfecto odio oderam illos, &
 inimici facti sunt mihi.*

Qui evigilavit in Deum, & illi pleno
 corde adhæsit, nihil mirum est, si profi-
 teatur se odisse eos, qui Dominum ode-
 rant; & si tabescebat ex tædio, & dolo-
 re, cùm videbat offendi ab impiis Do-
 minum suum. Illud, *Perfecto odio*, re-
 fert S. Aug. ad virtutem charitatis, quæ
 diligit personas, & odit iniquitatem.
 Unde subdit: non ego illis, cùm eos di-
 ligam, & emendari cupio, sed illi *mibi
 facti sunt inimici*, qui oderunt increpa-
 tionem, & converti ad justitiam nolunt.

✠. 22. *Proba me Deus, & scito cor
 meum: interroga me; & cognosce semitas
 meas.*

✠. 23. *Et vide, si via iniquitatis est
 in me, & deduc me in via æterna.*

Quod

Quod *ψ.* i. dixerat, Deum fecisse, nunc ipse rogat, ut faciat, h. e., ut pergat scrutari, & eximinare cor, & semitas ejus, h. e. cogitationes, desideria, progressus, & actiones, ejus. Finem verò scrutationis esse cupit, ut, si Deus videat in ipso viam iniquitatis, quæ ducit ad acquirenda temporalia; abstrahat eum indè, & deducat in viam æternam, h. e. ad ea cogitanda, desideranda, facienda, quæ pertinent ad bona æterna.

PSALMUS CXXXIX.

Titulus: *In finem Psalmus David.*

Recentiores secuti Theodoretum, Psalmi hujus argumentum esse docent precationem Davidis adversus Saulem Regem, & ministros ejus. Sed veteres P. P. Hieron. Chrysof. Aug. argumentum esse volunt, precationem corporis Christi adversus Diabolum, & satellites, iniquos homines, ut probat S. Hilarius.

ψ. i. Eripe me Domine ab homine malo, à viro iniquo eripe me.

Christus loquitur, juxta Hilarium, in personâ suâ, & membrorum suorum:

Eripe

Eripe me ab homine malo, sive Diabolus, qui est inimicus homo (ut hic loquitur S. Aug.) per se, sive per homines sibi subjectos, me infestet. Tum idem repetit.

v. 2. Qui cogitaverunt iniquitates in corde, tota die constituebant praelia.

Dat rationem, cur dixerit, *Eripe me*, quia scilicet patitur infestationem cogitationum, verborum, & factorum, ut desideria impudica, tentationes infidelitatis, scrupuli, perplexitas mentis &c.; quæ omnia dici possunt praelia assidua, ut nullæ dentur induciæ, nulla intermissio.

v. 3. Acuerunt linguas suas sicut serpentis: venenum aspidum sub labiis eorum.

Alterum malum, quod patimur ab inimicis, est malum verborum: & quidem finis malorum hominum calumniantium, detrahentium &c. est lucrum, vel vindicta temporalis; sed finis Diaboli est pertrahere hominem ad peccata. *Acuerunt viri illi mali linguas suas sicut serpentis*, ut facilius penetrarent in aures, & corda: *Venenum aspidum* nocentissimum

sub labiis eorum reconditum est, quod per linguam jaculantur in auditores.

v. 4. Custodi me Domine de manu peccatoris, & ab hominibus iniquis eripe me.

Hoc est tertium malum, quod ad rem ipsam pertinet. Ac primò petit cœtus justorum protectionem, ne manus peccatoris, Diaboli, appropinquet, & noceat; deinde ut etiam eripiat ab hominibus iniquis, qui membra sunt Diaboli, ne & ipsi nocendi potestatem accipiant.

v. 5. Qui cogitaverunt supplantare gressus meos: absconderunt superbi laqueum.

v. 6. Et funes extenderunt in laqueum: juxta iter scandalum posuerunt mihi.

Describit malum, quod ab iniquis timebat. Dæmon, & Angeli ejus in hoc unum semper intenti sunt, ut supplantent gressus nostros, ut non ambulemus in viâ Dei, ut cadamus in eâ &c., id autem faciunt abscondendo, & multiplicando laqueos, eôsque juxta viam constituendo. Porrò *abscondunt laqueum*, h. e. in actibus peccaminosis manifestant voluptatem, utilitatem, sed tegunt malitiam. Illud, *funes extendere* &c. significat, laqueos multiplicare, post laqueum
adul-

Alterii te
 quod juxta
 que est lex
 at si ce
 quei inv
 ladum e
 Da poner
 v. 7.
 exaudi D
 v. 8.
 me, obr
 lli.
 Adve
 Dei, fini
 Dixi De
 per hoc
 minus m
 ego: qua
 pocem dep
 ostendar
 iterum cla
 rogo, quia
 det salus m
 eis salvus
 tectionem
 enim ab h
 m fuisti m

adulterii tendere laqueum homicidii &c. Illud *juxta iter* &c. significat in ipsa viâ, quæ est *lex Domini*, nulla esse offendicula; at si ceperis à viâ declinare, continuo laquei inveniuntur. Cautè ergo ambulandum est, nec pes extra viam legis Dei ponendus.

v. 7. *Dixi Domino, Deus meus es tu, exaudi Domine vocem deprecationis meæ.*

v. 8. *Domine, Domine virtus salutis meæ, obrumbraſti super caput meum in die belli.*

Adversùs tot pericula invocat opem Dei, sinè quâ nihil possumus facere. *Dixi Domino, Deus meus es tu, & per hoc ego sum populus tuus; Dominus meus es tu, servus tuus sum ego: quare ad te pertineo, ideo exaudi vocem deprecationis meæ.* Deinde, ut ostendat præsentia, & urgentia pericula, iterum clamat Domino: Confidenter te rogo, quia tu solus es robur, unde pendet salus mea, h. e. per quod ab inimicis salvus esse poterò. Jam aliàs protectionem tuam expertus sum: cùm enim ab hostibus graviter oppugnarer, tu fuisti mihi instar galeæ, & auxilio

caput meum texisti, ut mortem imminentem evaderem.

℣. 9. *Ne tradas me Domine à desiderio meo peccatori: cogitaverunt contra me, ne derelinquas me, ne fortè exaltentur.*

Petit semper obumbrari ab æstu mali desiderii: nisi enim concupiscentia mala nos ceperit, frustra Dæmones tentant, frustra homines sæviunt. Domine, ne finas me *tradi à desiderio meo peccatori*, Dæmoni nempe, vel homini tentanti. Cupio, ut non derelinquas me sinè umbraculo gratiæ tuæ; quia inimici contra me meditati sunt insidias, & si fortè ceperint me, gloriabuntur, & exultabunt, quasi non me solùm, sed etiam te superaverint.

℣. 10. *Caput circuitus eorum, labor labiorum ipsorum operiet eos.*

Prædicat futuras impiorum pœnas. Summa insidiarum, quibus impii quasi per vias distortas circuibant, ut justos perderent, in eosdem recidet. Tum idem repetit: afflictio, & miseria, quam labiis suis procurabant justis, in ipsos recidet, eosque opprimet.

℣. 11.
quem deji
Pergit
And, ear
supplicia;
supplicia
iudicio D
deicies eo
eos cade
miseriis,
gere, & f
℣. 12.
terra, v
veritu.
Ad p
hujus vit
dum, m
luminato
terrâ: ta
& à boni
talem ling
pient, non
ut justis e
Sempitern
℣. 13.
iudicium i

v. 11. Cadent super eos carbones, in ignem dejicies eos, in miseriis non subsistent.

Pergit explicare pœnas impiorum. Illud, *carbones ignis*, significat acerrima supplicia; illud, *Cadent*, significat, ea supplicia ab alto descendere, nempe à judicio Dei Judicis supremi. In *ignem dejicies eos*, h. e. à copiâ carbonum super eos cadentium obruentur, & oppressi miseriis, ita jacebunt, ut se attollere, surgere, & subsistere non possint.

v. 12. Vir linguosus non dirigetur in terra, virum injustum mala capient in interitu.

Ad pœnas æternas jam addit pœnas hujus vitæ. Vir promptus ad loquendum, mendax, adulator, detractor, calumniator, rixosus non prosperabitur in terrâ: tales enim odio passim habentur & à bonis, & à malis. Imò mala, quæ talem linguosum, & ideo injustum capient, non erunt ad præmium patientiæ, ut justis esse solent, sed ad interitum sempiternum.

v. 13. Cognovi quia faciet Dominus judicium inopis, & vindictam pauperum.

ψ. 14. *Veruntamen justi confitebuntur
nomini tuo, & habitabunt recti cum vultu
tuo.*

Concludit, certam esse liberationem,
& felicitatem justorum, ut etiam suppli-
cia, & miseriam impiorum. Cognovi,
certò scio tum ab experimento proprio,
tum ab exemplis majorum, tum ab ipsâ
Dei justitiâ, & promissis, quòd Dominus
justissimè judicabit causas pauperum
suorum, & vindicabit illos, puniens
digno supplicio persecutores eorum.
Ipsi autem justi, non sibi tribuentes in-
nocentiam, sed gloriam dantes gratiæ
Dei, laudabunt Dominum in æternum,
videntes facie ad faciem, & fruentes vi-
sione ejus.

PSALMUS CXL.

Titulus: *Psalmus David.*

Argumentum idem est, quod in Psal-
mo superiore, scil. ardens oratio ad Deum.

ψ. 1. *Domine clamavi ad te, exaudi
me, intende voci meæ, cum clamavero ad te.*

Verba sunt corporis Christi, seu cœ-
tûs fidelium, inter hostes constituti.

Magna

Magna vo
is affectu
eres inte
audi me
scunque
tende vo
ψ. 2.
sum in
meorum
Explic
it exaudir
tam bene
tio mea a
Porro q
bat thym
onyche,
Fides, F
tas, ex q
gratissima
manibus
censi, qu
ψ. 3.
& ostium c
Petit f
tacendi,
est quasi
per verba